

nyos fény- és talajviszonyok mellett látszódtak csak. 257 objektumot tártunk fel, ezek nagy része cölöplyuk volt. Hat olyan nagyméretű, részben agyagnyerő gödröt érdemes kiemelni, amelyeknek igen gazdag volt a leletanyaga: festett, illetve díszítetlen cserepek, állatcsontok, festékrögök, néhány csonteszköz. Kettő ezek közül hosszú, árokszerű objektum (valószínűleg épület részei), egy-egy áldozati gödörrel. Az áldozati gödrökbe ép edényt, nagyobb állatrészeket dobtak be.

A feltárást nagyban nehezítette a magasan álló talajvíz, ami még az igen sekély gödrökben is feltört a terület lefelé lejtő, északi és déli végén. A kis hát sokat kophatott, valószínű tehát, hogy az objektumok (pl. további sírok) egy része már korábban elpusztult.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

326. Váncsod határa

(Hajdú-Bihar megye) R, Sza, Ge, Á

A debreceni Déri Múzeum 2002-ben megbízást kapott a MOL Rt-től a Mezőpeterd, Gyűjtőállomás – Kismarja, Nyugat 1. és Kismarja, Nyugat 2. gáztermelő kutak közötti gázvezeték nyomvonalának régészeti állapotfelmérésére. A 2002. március 23. és április 13. közötti terepbejárás során 19 lelőhelyet azonosítottunk a nyomvonalon, amely közül 6 lelőhely bizonyult igen intenzívnek. Ezeket a helyeket 2002. július 1. és augusztus 31. között megelőző ásatást folytattunk.

A *Kender-lámpa-dűlőben* (a terepbejárásakor 6. sorszámot nyert lelőhelyen), két korszaknak a nyomaira bukkantunk, amely egy mélyedés (a 20. század közepéig tó volt itt) partján feküdt. A késő római császárkori (szarmata) telep igen intenzívnek bizonyult. Az 1200 m²-nyi területen nagy mennyiségű és nagyon jelentős kerámiaanyag segítségével meg lehet próbálni a 3–4. századi szarmata telepek finomabb datálását is. Két gödörből a késő rézkori bádeni kultúrára jellemző leletanyag került elő. Ezen kerámiaanyag közül négy épen megmaradt, szájával lefelé fordított bögre érdemel különös figyelmet, amelyből szakrális tevékenységre (áldozati gödörre) lehet következtetni.

A *Fertő partja* (17. sz.) lelőhelyen előzetes várakozásokkal szemben szegényes leletanyag került felszínre. A 300 m²-nyi területen talált három korszakból mindössze egyetlen sírt lehet kiemelni, amely mellékleteivel (pl. bronzfibula és bronz övcsat) együtt fontos támaszul szolgálhat a szarmata sáncrendszer és a gepida-szarmata népcsoportok kapcsolatának kérdéséhez.

M. NEPPER IBOLYA – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

327. Vecsés, Gyáli-csatorna–Dobó Katica utca–Arany János utca

(Pest megye) B, Sza, Á, Kö

Vecsésen a Gyáli-csatorna, Dobó Katica utca és Arany J. utca közötti területen lakópark építését megelőző pró-

baátást majd megelőző feltárást kezdtünk 2002 tavaszán. A területen 1998-ban a ceglédi Kossuth Múzeum régészei előzetes terepbejárást végeztek, melynek során kora bronzkori, szarmata, Árpád-kori és középkori település nyomait találták (90. lh.). A lelőhely összefügg az Arany J. u. D-i oldalán található hasonló korú 10. sz. lelőhellyel, ahol a ceglédi Kossuth Múzeum régészei végeztek megelőző feltárást az előző évben.

A próbaátás célja a lelőhely lehatárolása volt, hogy pontosan tudjuk, hány telket érint a régészeti lelőhely. A lakópark hat főútjának nyomvonalát lehumuszolták a gépek és nyesték a felületet. A D-i oldalon a telkek területén is húztunk még két kutatóárkot. Mindezek alapján kiderült, hogy a lakópark K-i oldalán a Gyáli-csatorna melletti részen iszapos, fekete a talaj, itt lelőhely nincs. A D-i oldalon (Arany J. u.) ritkábban lakott a terület. Itt főleg az Árpád-kori, középkori település árkaikat s gödreit találjuk.

É felé haladva egyre sűrűbben a szarmata telep háza, hulladék- és tárolóvermei találhatóak. A kora bronzkori telep gödrei középtájon, egy-egy foltban jönnek elő. A megelőző feltárást a D-i területen 9 telken, az É-i területen 32 közül 8 telken végeztük el.

Kora bronzkori telep: 12 gödör és egy házrészlet került elő. Valamennyi, egy gödör kivételével, egy foltban, a terület közepén (II-VII. út kereszteződés) található. Állatcsont, patics, őrlőkő, pattintott kőeszköz s kézzel formált kerámia volt bennük.

Szarmata telep: 74 gödröt, 16 árkot, 4 házat tártunk fel a lakópark középső, É-i és Ny-i felén. Az árkok a terület É-i felén sűrűsödnek. A szarmata lakóházak félig földbe mélyített, szabályos négyszög alakú, cölöpszerkezetes építmények, háromnak a sarkában külső kemence is előkerült. A II. úton megfigyeltük egy K-Ny irányú házsor három épületét.

A telep leletanyagában főleg korai, 2–3. századi szürke, behúzott peremű tálak, duzzadt peremű edények, piros festett sigillata-utánszámok találhatóak. Római importként egy-két sigillata edény is idekerült. A telep egy része a 4. század második feléig lakott volt – véljük a szürke, kavicsos anyagú, profilált fazékperemek alapján. A szarmata telep többrétegű. A korábbi gödröket gyakran későbbi árkok vágják.

Árpád-kori, középkori telep: 24 gödröt, 9 árkot, 7 házat bontottunk ki. A lakópark D-i részén, az Arany János u. felőli részen helyezkedik el a telep. É-i és K-i záródása már összefonódik a szarmata teleppel (I, II-VII. út kereszteződés), néha vágja a korábbi gödröket, házakat. Lakóház kettő került elő. Az egyik szabályos négyszög alakú, félig földbe mélyített ház, szélein cölöplyukakkal. A ház ÉK-i sarkához kemence csatlakozott. A másiknak is megvan a kemencéje, mellette egyenes sorban nagy cölöplyukak, ami felszíni boronaházra utal.

A leletanyag elég kevés. A jellegzetes bekarcolt vízszintes illetve hullámvonallal díszített Árpád-kori cserepek a 10–12. századra kelteznek a telepet. Néhány árok a középkor későbbi szakaszára tehető.

A lelőhelyen elég sok a leletanyag nélküli vagy csak állatcsontot tartalmazó gödör s árok, így ezek keletkezése bizonytalan. Van egy melléklet nélküli csontvázas sír is, körülötte szarmata gödör és Árpád-kori árok. Kora kérdéses. A temető többi része még nem került elő.

A feltáráson részt vett Mali Antal restaurátor.

OTTOMÁNYI KATALIN

328. Veresegyház, Csonkás-dűlő

(Pest megye) B

A 2001 késő őszén megkezdett régészeti kutatást 2002-ben fejeztük be a 6. sz. lelőhelyen. Mintegy 500 m²-en 11 objektumot tártunk fel, legtöbbjük agyagkitermelő gödör lehetett. Igen kevés bronzkori cserepet és állatcsontot találtunk. Ház, kemence nem került elő.

TETTAMANTI SAROLTA

329. Veszprém, várkút

(MRT 2. k. 51/b lh.)

(Veszprém megye) Kú, Ú

2002. május 24. és június 6. között elvégeztük a veszprémi várkút feltárást. A kút kitisztítását 29,50 m-nél kezdtük, 40,80 m-nél értük el az alját. Felső része 3,25 m mélységig kővel falazott, többi részét a Várhegy dolomit sziklájába vésték bele. Átmérője 1,38 m.

Betöltése mintegy 34 m-ig legújabb kori anyagot tartalmazott: a Gizella-kápolna és a nagypréposti-palota 1980/1990-es évekbeli javításainak törmelékét (vaskorlát, sitt, ácskapocs, törmelék stb.). Közte az 1960-as évektől kezdve napjainkig a turisták által bedobált pénzérmék, kb. 250 kg (mintegy 80% magyar, 20% külföldi). Előkerült egy J. F. Kennedy amerikai elnököt (1961–1963) ábrázoló aranymedál is. 34 m-től lefelé végig 18. századi törmeléket, illetve feltöltést találtunk. Nagyszámú faanyag (gerendák, zsindelyek, dongák, kisebb-nagyobb deszkatöredékek, esztergált hordócsap, de természetes ágdarabok is), különféle magok és termések (cseresznye, őszibarack, szilva, mogyoró, gesztenye stb.), a kútlánc 16 m hosszú darabja és több további kisebb tartozéka, vas szerelvények (ácskapocs, kovácsolt szegek), óntányér, kerámia- és üveg-töredékek, állatcsontok, cseréppipa-töredékek, csontgombok, szerszámok (2 véső, 1 ráspoly), lópatkók, zablátöredék, 1 db rézpénz, bélyeges téglák töredékei kerültek elő.

A kút használatával valószínűleg a Tumler-féle vízvezeték megépültével (1766–1769) hagytak fel, s ekkor kezdhették el betölteni. A vízvezetékkel kapcsolatban álló, a püspöki palota homlokzatán elhelyezett csörgőkútból ugyanis sokkal egyszerűbben lehetett vizet venni, mint a mély Várkútból.

Korábban nyilván ügyeltek a Várkút tisztaságára, időnként tisztíthatták is. Feltehetően ez lehet az oka annak, hogy onnét korábbi leletanyag nem látott napvilágot. A kutat egykor talán faszindellyel fedett deszka kút-

ház fedhette, amely leégésekor beleszakadt a kútba. Valószínűleg – legalább részben – innét származhatnak a jelentős faanyag és a fémalkatrészek. 38,40 m-nél oldalról karsztvíz erecske folyik bele a kútba, így annak alján újra víz található.

RAINER PÁL

330. Veszprém, Veszprémvölgyi apáca kolostor

(Veszprém megye) Kö, Kú

A 2002. évi kutatás legfontosabb feladatának azt tekintettük, hogy a korábbi feltárások eredményeit kiegészítsük, illetve olyan területeken, mint pl. a jezsuita templom északi oldala, új információt szerezzünk. Feltárást folytattunk az ásatási területet délről határoló kerítésfal déli, Séd felé eső oldalán is.

A 9. szelvényben–35. árokban előkerült egy helyiség északkeleti sarka. Feltételezzük, hogy esetleg oldal-kápolna vagy más, kiemelkedő tér lehetett, hiszen ezen belül voltak megtalálhatók a sírok, melyek ettől északra nem fordultak elő. Ezt korábban – tévesen – temetőfalnak, a kolostor körítőfalának gondoltuk. Valószínűbb, hogy valamilyen jelentősebb fedett tér lehetett. A falsarok dél felé tartó faláról a 37. árokban megállapítottuk, hogy a késő gótikus templom északi hajófalától elvált, annál későbbi. A következő periódusban északról köpenyezték ezt a falat, mely keleti végén egy sarkot képezve északra fordul, ám itt sokkal vékonyabb, mint a köpenyezésnél. Ezután nyugatra fordul és megegyezik az 1999-ben már azonosított vékony, K-Ny irányú fallal. Ekkor a korábbi periódusú falsarok K-Ny irányú falszakaszát visszabontották. Efölött átfutott egy új, immáron öntött mészhabarcspadló, ám az egykori falsaroktól délre eső, az északi templomfalhoz becsatlakozó fal továbbra is megmaradt. Ehhez a legutolsó periódusban csatlakozott egy enyhén ferde irányú, kelet felé tartó fal, mely minden bizonnyal a kolostor és egyúttal a temető (melynek sírjait megtaláltuk) körítőfalaként szolgált.

A 10. szelvényben az említett dupla fal északi (későbbi) fala került csak elő, a déli – úgy látszik – valahol befordul a 3. árok és a 10. szelvény között, vagy ennek falkiszédését látjuk a szelvény keleti metszetfalában (8–9. réteg). E fal azonban későbbi a dongaboltozatos helyiség keleti falának északi meghosszabbításában talált falnál. Egy É-D irányú falomladék formájában egy sekély alapozású fal jelentkezett a szelvény keleti metszetfala mellett, azzal párhuzamosan, nem tudjuk, mihez tartozhatott.

A 31-31/c árokban a következő periodizációt határoztuk meg. A belső padkás, téglány alakú helyiség É-D irányú falaihoz képest a déli zárófal (benne a küszöbkövel) utólagosnak tűnik, ám véleményünk szerint csak későbbi építési fázis. A déli fal behúzása után két támpillér maradt dél felé. Ez talán egyidős volt azzal a K-Ny irányú kerítésfallal, mely közvetlenül a modern kerítéstől északra, azzal párhuzamosan húzódott. Ezt a ke-